

Till arbetsmarknadsutskottet

Arbetsmarknadsutskottet har den 19 mars 1998 berett bl.a. utbildningsutskottet tillfälle att avge yttrande över proposition 1997/98:62 *Regional tillväxt – för arbete och välfärd* jämte motioner, i de delar som propositionen och motionerna berör vederbörande utskotts beredningsområde.

Utbildningsutskottet begränsar sig i det följande till avsnitt 6.2.2.3 i propositionen och därtill anknyttande motioner. Det innebär att utskottet tar upp motionerna 1997/98:A20 (m), A21 (c), A24 (c), A27 (s), A33 (fp), A42 (v), A43 (v), A44 (v), A47 (v), A48 (s), A50 (s), A52 (s), A54 (mp), A57 (s), A58 (fp) och A60 (mp), alla väckta med anledning av propositionen. Utskottet behandlar i yttrandet också motionerna 1997/98:A409 (m), A427 (c), A429 (fp) och A460 (c), som väcktes under allmänna motionstiden 1997 och som arbetsmarknadsutskottet avser att behandla tillsammans med propositionen. Vidare yttrar sig utbildningsutskottet över vissa yrkanden i motionerna 1997/98:Kr24 (v), Kr25 (v) och Kr28 (c), väckta med anledning av proposition 1997/98:115 *Folkbildning* och remitterade till kulturutskottet. Dessa yrkanden, som närmast anknyter till proposition 62, har av kulturutskottet överlämnats till utbildningsutskottet. Utbildningsutskottet har denna dag beslutat att med eget yttrande lämna dem vidare till arbetsmarknadsutskottet.

Regeringens förslag

Regeringen gör i propositionen bedömningen att tillgången till utbildning på olika nivåer är viktig för utvecklingen i landets alla delar. En breddning av utbudet bör därför eftersträvas. Detta bör enligt regeringen åstadkommas såväl inom ramen för de ordinarie utbildningssystemen som med riktade insatser.

Regeringen vill förstärka och bredda insatserna som görs inom kunskapslyftet. En enskild kommun kan ibland vara ett för litet underlag för att kunna tillgodose alla olika önskemål om vuxenutbildning. För att ytterligare utjämna obalansen i möjligheter till utbildning beroende på regionala och lokala förutsättningar har regeringen initierat ett pedagogiskt utvecklingsarbete vid Statens skolor för vuxna (SSV) och avsatt 13 miljoner kronor för detta. En särskild projektgrupp har tillsatts med uppgift att utveckla ett antal IT-baserade studiepaket på gymnasienivå. Målet är att i alla kommuner er-

bjuda tillgång till ett större antal gymnasiekurser än vad som erbjuds i de lokala utbildningsanordnarnas normala utbud. Det kan uppstå tillfällen då det lokalt inte finns tillgång till kvalificerade handledare för all utbildning som görs tillgänglig inom ramen för kunskapslyftet. Det bör då finnas möjligheter att anlita pedagogiska resurser eller ämnesresurser från annan plats i landet. Ett nätverk för att vägleda till och samordna sådana resurser bör därför enligt regeringen etableras. Ansvaret för utveckling och drift av ett sådant system bör åvila SSV, som också bör erbjuda en grundläggande handledarutbildning. SSV bör också stödja utvecklingen av lokala studiecentrum som drivs av kommuner, av folkbildningen eller av näringslivet på arbetsplatser. Det avses ske genom att gemensamma riktlinjer och kriterier för etablerandet av sådana centrum utformas och genom att goda exempel sprids. Denna uppgift anser regeringen att SSV bör genomföra i samverkan med andra berörda aktörer, bl.a. folkbildningen, högskolan och andra utbildningsanordnare.

På högskoleområdet vill regeringen öka tillgången till decentraliserad utbildning och distansutbildning. Dessa typer av utbildning skall byggas ut med minst 1 500 platser senast år 2000. Resurser inom denna ram skall enligt regeringen utnyttjas dels för decentraliserad högskoleutbildning som anordnas på orter som ligger långt från högskoleorter, dels för IT-baserad distansundervisning inom områden som är särskilt angelägna ur regionalpolitisk synvinkel och som inte kan väntas komma till stånd på annat sätt. Den decentraliserade utbildningen skall svara mot behov på en lokal arbetsmarknad som inte kan tillgodoses på annat sätt och ha en tydlig koppling till det lokala näringslivets behov. Därför bör i första hand orter inom stödområde 1 komma i fråga.

Planering och genomförande av verksamheten med IT-baserad distansutbildning föreslås ske genom en särskild delegation, som skall disponera resurserna och förfoga över platserna och på uppdrag av regeringen upphandla utbildningar bland högskolorna. I delegationen skall i första hand företrädare för högskolan och folkbildningen ingå.

För att stödja utvecklingen av distansutbildning baserad på modern informationsteknik föreslår regeringen att ett särskilt utvecklingscentrum etableras. Där skall utbildningsanordnare – såväl inom universitet och högskolor som inom folkbildningen – kunna få stöd och hjälp i samband med sina projekt. Centrumet skall också kunna ha en egen produktion av generellt användbara IT-läromedel. Regeringen begär riksdagens godkännande av att delegationen och centrumet inrättas och av att centrumet förläggs till Härnösand.

Centrumet finansieras inledningsvis genom att Stiftelsen för kunskap och kompetensutveckling (KK-stiftelsen) tillskjuter 50 miljoner kronor och att regeringen ur budgeten för år 1999 för utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling avsätter 50 miljoner kronor. Regeringen avser att återkomma till resursfrågorna m.m. i kommande budgetförslag.

Utredningen om distansmetoder inom utbildningen (DUKOM) arbetar på förslag till en strategi som långsiktigt främjar utvecklingen inom hela landet av de möjligheter till distansutbildning som den moderna informationstekniken erbjuder. DUKOM skall lämna sina förslag i maj 1998. Regeringen avser att vid behandlingen av DUKOM:s förslag återkomma till omfattningen av

den fortsatta utbyggnaden av distansutbildningen inom högskolornas utbildningsutbud liksom dess inriktning. Därvid kan det bl.a. bli aktuellt att ta ställning till om modifieringar behövs i resurstilldelningssystemet för grundläggande högskoleutbildning med hänsyn till målet att främja distansutbildning.

Motionerna

Allmänt

I motionerna 1997/98:A33 (fp) yrkande 7 och 1997/98:A429 (fp) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande till regeringen om *utbildningens betydelse inom regionalpolitiken*. Motionärerna framhåller att utbildningsnivån hos befolkningen är allt viktigare för att en region skall kunna hävda sig och utvecklas. Högre utbildning måste bli tillgänglig för fler, vilket kan åstadkommas genom distansutbildning. Det är speciellt viktigt för landsbygden att högskolorna tar sitt ansvar för distansundervisning. Första årets högskolestudier i många ämnen kommer enligt motionärerna på sikt att kunna bedrivas med distansmetodik. De regionala högskolorna är viktiga för att Folkpartiets mål att minst hälften av en årskull skall gå vidare till högre utbildning skall kunna nås. På gymnasienivå saknas enligt motionärerna en flexibel och väl utvecklad lärlingsutbildning. Distansmetodik bör enligt deras mening utvecklas även för gymnasister.

Högskolan

Antalet platser för distansundervisning ifrågasätts i flera motioner. Enligt Centerpartiet i motion 1997/98:A21 är 1 500 platser en alltför låg ambitionsnivå (yrk. 11). Motionärerna anser att resurstilldelningssystemet till högskolorna bör förändras så att det ökar tillgången till distansutbildningsplatser. Vänsterpartiet anser enligt motion 1997/98:A47 yrkande 13 att behovet realistiskt torde vara minst det dubbla mot vad regeringen föreslagit. I motionen sägs också att det är angeläget att ett mer omfattande område får del av distansutbildningen. (Utskottet uppfattar motionen så att därmed avses inriktningen på stödområde 1.)

Även motion 1997/98:A427 (c) yrkande 2 – väckt under allmänna motionstiden och alltså innan den nu aktuella propositionen lades fram – tar upp behovet av att i större utsträckning än nu satsa på distansutbildning, vilket enligt motionärerna går att lösa med dagens IT-hjälpmedel.

Några motioner med inriktning på en viss region tar också upp frågan om platsantalet för decentraliserad utbildning och distansutbildning. I motion 1997/98:A42 (v) påtalas att Umeå universitet har planerat för långt fler platser i distansutbildning än vad som ryms inom ramen 1 500 för hela landet. Regeringen bör enligt motionären återkomma i vårpropositionen med ytterligare platser. I motion 1997/98:A27 (s) föreslås att regeringen prioriterar Umeå universitet vid fördelningen av de 1 500 platserna. Motion 1997/98:A44 (v) tar i yrkande 5 upp behoven i Gävleborgs län av utökad distansutbildning (300 platser per år i tre år). Motionärerna är kritiska mot regeringens

förslag att de riktade insatserna i första hand skall gå till orter inom stödområde 1. De menar också att det är kommunerna som bör tillföras de medel som behövs för en ökad distansutbildning på högskolenivå. I motion 1997/98:A409 (m) – som väcktes under allmänna motionstiden – sägs att det för Sörmlands del finns skäl att överväga ytterligare satsningar på distansundervisning med hjälp av IT (yrk. 4). Motion 1997/98:A50 (s) pläderar för Västmanland, där ett distansutbildningscentrum enligt motionärerna bör etableras i Norberg. Sistnämnda förslag framförs också i motion 1997/98:A43 (v). Utskottet uppfattar motionärerna så att de avser ett lokalt studiecentrum för distansstudier.

Moderata samlingspartiet och Vänsterpartiet och vissa enskilda motionärer framför invändningar mot regeringens förslag om en *delegation och ett utvecklingscentrum* för distansundervisning.

Enligt Moderaternas motion 1997/98:A20 yrkande 5 bör riksdagen besluta om en utbyggnad av distansutbildning med hjälp av IT, men det skall ske med utgångspunkten att marknaden kommer att stå för utvecklingen utan statlig medverkan. Den statliga uppgiften bör enligt motionärerna definieras så att utbildning som inte tillhandahålls på marknaden stimuleras fram genom statligt bistånd. De medel som regeringen vill använda för centrumet och för platser i IT-baserad distansutbildning bör i stället utgöra en resurs för utbildningsmyndigheterna att i öppen konkurrens upphandla de tjänster som de finner nödvändiga.

Vänsterpartiet skriver i motion 1997/98:A47 att man bör invänta DUKOM:s slutbetänkande innan formerna för utvecklingscentrumet och dess placering beslutas. Därför yrkar motionärerna avslag på regeringens förslag att inrätta centrumet i Härnösand (yrk. 14). Det finns vidare skäl att överväga att ge delegationen ytterligare uppdrag, utöver det som regeringen angett i propositionen. Det finns anledning, menar motionärerna, att skapa forum även för samarbete när det gäller annan utbildning för vuxna på gränsen mellan gymnasium och högskola än bara IT-baserad distansutbildning (yrk. 15). De vill att regeringen skall återkomma med förslag till uppdrag för delegationen, när DUKOM har presenterat sitt slutbetänkande. Samma förslag framförs i Vänsterpartiets motion 1997/98:Kr24 yrkande 7.

I motion 1997/98:A27 (s) föreslås att delegationens uppgifter koncentreras till att stimulera utveckling och användande av IT. Förslaget att införa en central upphandlare är ett tankefel, skriver motionären. Enligt motion 1997/98:Kr25 (v) bör delegationen och utvecklingscentrumet knytas till Linköpings universitet och förläggas till Norrköping. Vid Linköpings universitet finns redan viktiga resurser för vuxenutbildning, nämligen en professur i vuxenpedagogik, ett nationellt program för folkbildningsforskning (MIMER) och utbildning och fortbildning av folkhögskollärare. En hållbar finansiering av centrumet måste finnas, sägs det i motion 1997/98:Kr28 (c) yrkande 3. Regeringen bör återkomma med förslag till en långsiktig finansiering på minst samma nivå som den initiala.

Högskolans ansvar för distansutbildning och decentraliserad utbildning tas upp i några motioner.

Centerpartiet hävdar i motion 1997/98:A21 att högskolan bör ges ett särskilt uppdrag att anordna utlokaliserad utbildning i utsatta kommuner (yrk. 12). Motionärerna anser också att resurstilldelningssystemet måste ses över så att decentraliserad utbildning och distansutbildning underlättas. Sistnämnda förslag framförs också i Centerpartiets motion 1997/98:A460, som väcktes under allmänna motionstiden (yrk. 20). Modifiering av resurstilldelningssystemet för att främja distansutbildning är enligt Vänsterpartiet i motion 1997/98:A47 angelägen och brådskande (yrk. 12). Miljöpartiet hävdar i motion 1997/98:A54 att regionens högskola själv skall ta ansvar för utbudet av distansundervisning i sin region (yrk. 14).

Kommuner eller lokala studiecentrum bör enligt några motioner tilldelas resurserna för distansutbildning, för att utifrån de lokala behoven kunna upphandla utbildningen hos högskolor. Detta hävdas i motion 1997/98:A57 (s), som handlar om Gävleborgs län, och i motion 1997/98:A24 (c), som handlar om Dalarna och om nätverket NITUS (Nätverksgruppen för IT-baserad utbildning genom lokala studiecentra). För att säkerställa att det lokalt efterfrågestyrda perspektivet lyfts fram bör enligt den sistnämnda motionen NITUS och Siljansutbildarna AB ingå i den av regeringen föreslagna delegationen. Centerpartiet framhåller i motion 1997/98:A21 folkbildningens roll och säger att mer behöver göras för att stimulera och utveckla lärcentrum på landsbygden med möjlighet till distansutbildning (yrk. 13).

Vänsterpartiet begär i motion 1997/98:A47 att regeringen skall återkomma med förslag till utveckling av *fasta forskningsresurser vid de mindre och medelstora högskolorna* (yrk. 17).

Fler utbildningsplatser till vissa lärosäten föreslås i flera motioner. Enligt motion 1997/98:A48 (s) måste dimensioneringen av högre utbildning i Stockholmsregionen öka. Utbildningens betydelse för Sörmland framhålls i motion 1997/98:A58 (fp), där motionären påpekar att högskolesatsningen i Eskilstuna behöver förstärkas så att den kommer hela länet till godo. I motion 1997/98:A52 (s) sägs att för att uppnå den utbildningsnivå som Sörmlands län behöver måste Mälardalens högskola tilldelas 1 000 nya utbildningsplatser per år de närmaste fem åren. Samma förslag, men med sikte på Västmanlands län, framförs i motion 1997/98:A50 (s).

Studiestöd

Centerpartiet och Vänsterpartiet föreslår i motionerna 1997/98:A21 yrkande 10 respektive 1997/98:A47 yrkande 26 att man skall *utreda frågan om förändringar i studiestödssystemet i regionalpolitiskt syfte*, t.ex. så att de som flyttar till regionalpolitiskt prioriterade områden kan få en del av sina studielån avskrivna.

Kvinnouniversitetet i Västernorrland bör enligt motion 1997/98:A60 (mp) tilldelas 1 miljon kronor för forskning (yrk. 1) och 1 miljon kronor till drift och ekologisk ombyggnad av de hus som förvärvats från landstinget (yrk. 2). Kvinnouniversitetet vill utbilda, medvetandegöra och synliggöra kvinnorna i länet och stödja och föra ut forskning där det kvinnliga perspektivet har en framträdande roll. Utan bidrag från staten har enligt motionärerna de arbetslösa kvinnorna inte råd att förverkliga sina drömmar och skapa sin egen framtid i bygden genom verksamheten i Kvinnouniversitetet.

Utbildningsutskottets bedömning

Allmänt

Utskottet noterar att regeringen inte har lagt fram något förslag till riksdagen angående utbildning på gymnasienivå. Inte heller i de motioner som väckts med anledning av propositionen finns några förslag i den delen. Utskottet vill dock uttrycka sin tillfredsställelse med att det – som framgår av propositionen – nu pågår arbete med att göra de viktigaste delarna av gymnasieskolans utbildningar tillgängliga via IT och därmed åtkomliga även på små orter i glesbygderna.

Beträffande de synpunkter på *utbildningens betydelse inom regionalpolitiken* som läggs fram i motionerna 1997/98:A33 och 1997/98:A429 vill utskottet anföra följande

Den utbyggnad av den högre utbildningen med permanenta platser som riksdagen beslutat om för perioden 1997–2000 har varit grundad på samma övertygelse som motionärerna har om vikten för olika regioner av en höjd utbildningsnivå i befolkningen och om nödvändigheten att göra utbildning lättare tillgänglig i respektive regioner. En stor del av utbyggnaden har därför förlagts till de mindre och medelstora högskolorna ute i landet. Den nu aktuella propositionen är ett tydligt exempel på att regeringen inser betydelsen av distansutbildning, såväl på gymnasienivå som på högskolenivå. Försöksverksamhet pågår med en modern lärlingsutbildning i gymnasieskolan (se prop. 1997/98:1 utg.omr.16, bet. UbU1, rskr. 108 och SFS 1997:762).

Utbildningsutskottet anser mot den bakgrunden att det inte finns anledning att göra det tillkännagivande som motionärerna föreslår och att arbetsmarknadsutskottet därför bör avstyrka motionerna 1997/98:A33 yrkande 7 och 1997/98:A429 yrkande 2.

Högskolan

Inom universitet och högskolor förekommer sedan länge distansundervisning. Läsåret 1996/97 studerade drygt 28 400 personer i högskoleutbildning på distans vid något lärosäte i landet (källa: Högskoleverkets NU-databas). Decentraliserad (även kallad utlokaliserad) utbildning har funnits inom universitet och högskolor ännu tidigare än distansundervisning. Därmed menas kurser med undervisning i vanliga former, men där undervisningen äger rum på annan ort än den där lärosätet är beläget. Det finns inte någon rikstäck-

ande statistik över den nuvarande omfattningen av decentraliserad utbildning. På senare år har distansundervisning ofta kombinerats med viss lärarledd undervisning på olika orter utanför högskoleorten. Utbudet av distansutbildning och decentraliserad utbildning bestäms av varje lärosäte. På senare år har flera lärosäten slutit sig samman i konsortier för distansutbildning.

Regeringen har de senaste åren i regleringsbrevet till lärosätena föreskrivit att de skall bedriva distansutbildning samt fortbildning och vidareutbildning i minst samma omfattning som tidigare. Av deras årsredovisningar skall framgå antalet studenter som under budgetåret har deltagit i sådan utbildning. Distansutbildningen finansieras av lärosätenas ordinarie anslag för grundutbildning. Detsamma gäller kurser för fortbildning och vidareutbildning, antingen de anordnas på högskoleorten eller på annan ort. Lärosätena får ersättning av staten per helårsstudent och per helårsprestation i sådan utbildning med samma belopp som för vanlig utbildning på högskoleorten.

När det gäller *antalet platser för distansutbildning* vill utskottet framhålla att regeringen inte har anmält någon avsikt att ta bort lärosätenas nuvarande åliggande att bedriva sådan i minst samma omfattning som tidigare. Regeringen avser också att i samband med behandlingen av DUKOM:s kommande förslag återkomma till omfattningen av den fortsatta utbyggnaden av distansutbildningen inom högskolornas utbildningsutbud liksom till dess inriktning. De 1 500 platser som regeringen nu föreslår skall avsättas för fördelning centralt skall gälla IT-baserad distansutbildning inom områden som är särskilt angelägna ur regionalpolitisk synpunkt och där utbildningen inte kan väntas komma till stånd på annat sätt. Inom den angivna ramen skall också kunna finansieras decentraliserad utbildning som svarar mot behov på en lokal arbetsmarknad som inte kan tillgodoses på annat sätt. Utbildningsutskottet anser det naturligt att det då är orter inom stödområde 1 som skall komma i första hand. Riksdagen har godkänt att den grundläggande högskoleutbildningen åren 1999 och 2000 skall byggas ut med 15 000 platser vardera året (prop. 1996/97:1 utg.omr. 16, bet. UbU1, rskr. 100; prop. 1997/98:1 utg.omr. 16, bet. UbU1, rskr. 108). För år 1999 har de tillkommande platserna redan fördelats på lärosäten. Utskottet utgår från att regeringen senast i nästa budgetproposition kommer att redovisa förslag till hur de år 2000 tillkommande platserna skall fördelas. Det är inte lämpligt att riksdagen dessförinnan tar ställning till hur många platser som skall tilldelas vissa lärosäten.

Mot bakgrund av det utskottet nu redovisat finns det enligt utbildningsutskottets mening inte någon anledning att göra några tillkännagivanden i enlighet med motionerna 1997/98:A21 yrkande 11, 1997/98:A27 i denna del, 1997/98:A42, 1997/98:A43, 1997/98:A44 yrkande 5, 1997/98:A47 yrkande 13, 1997/98:A50, 1997/98:A409 yrkande 4 eller 1997/98:A427 yrkande 2. Arbetsmarknadsutskottet bör alltså avstyrka dessa yrkanden.

När det gäller *delegationen och utvecklingscentrumet för IT-baserad distansundervisning* anser utbildningsutskottet att arbetsmarknadsutskottet bör tillstyrka regeringens förslag. Utbildningsutskottet delar inte Moderaternas uppfattning att marknaden kommer att stå för utvecklingen av sådan utbildning utan statlig medverkan, i synnerhet inte när det gäller de utbildningsbe-

hov som den tilltänkta delegationen skall tillgodose. Det finns enligt utskottets mening ingen anledning för riksdagen att motsätta sig att centrumet placeras i Härnösand. Självfallet har regeringen möjlighet att återkomma till riksdagen beträffande delegationens uppgifter sedan DUKOM har avlämnat sitt förslag och ärendet har beretts av regeringen. Riksdagen har dock inte anledning att särskilt begära detta nu. När det gäller central upphandling från delegationens sida vill utskottet peka på vad regeringen skriver om att former för samverkan och deltagande bör skapas med bl.a. distansutbildningskon-sortierna inom högskolan och att erfarenheterna efter hand får visa hur verksamheten bör vara organiserad på sikt. Riksdagen bör enligt utskottets mening inte på förhand ta ställning till vilken resursram som delegationen och centrumet kommer att behöva i ett fortvarighetstillstånd.

Med det anförda förordar utbildningsutskottet att arbetsmarknadsutskottet avstyrker motionerna 1997/98:A20 yrkande 5, 1997/98:A27 i denna del, 1997/98:A47 yrkandena 14 och 15, 1997/98:Kr24 yrkande 7, 1997/98:Kr25 och 1997/98:Kr28 yrkande 3.

Som nämnts i det föregående avser regeringen att återkomma till frågan om omfattningen av den fortsatta utbyggnaden av distansutbildningen inom högskolornas utbildningsutbud. Utskottet utgår från att *högskolan* även framdeles kommer att ha *ansvar för distansutbildning* och att dess ansvar för fortbildning och vidareutbildning också kommer att bestå. Att varje lärosäte skall samverka med det omgivande samhället är numera fastslaget i högskolelagen (1 kap. 2 §). Utskottet anser att motion 1997/98:A54 yrkande 14 därmed är tillgodosedd. Det finns inte längre någon otvetydig gräns mellan distansutbildning och decentraliserad utbildning. Regeringens beredning av DUKOM:s slutbetänkande och överväganden om resurstilldelningssystemet bör enligt utskottets mening inte föregripas.

Med hänvisning till det nu anförda förordar utbildningsutskottet att arbetsmarknadsutskottet avstyrker motionerna 1997/98:A21 yrkande 12, 1997/98:A47 yrkande 12, 1997/98:A54 yrkande 14 och 1997/98:A460 yrkande 20.

Betydelsen av *lokala studiecentrum i kommunerna* lyfts fram av regeringen i propositionen. Liksom regeringen anser utskottet att det även i fortsättningen bör vara ett lokalt ansvar att etablera och driva sådana. I propositionen (s. 97 f.) sägs att SSV i samverkan med andra berörda aktörer, bl.a. folkbildningen, högskolan och andra utbildningsanordnare, bör arbeta med att i olika former ge stöd för att utveckla sådana centrum. Enligt utskottets mening är motion 1997/98:A21 yrkande 13 därmed tillgodosedd. Utskottet är inte berett att förorda att medel för genomförande av distansutbildning eller utlokaliserad utbildning av statsmakterna generellt styrs över från lärosätena till kommuner eller lokala studiecentrum.

Utbildningsutskottet förordar mot bakgrund av det anförda att arbetsmarknadsutskottet avstyrker motionerna 1997/98:A21 yrkande 13, 1997/98:A24 och 1997/98:A57.

Genom riksdagens beslut hösten 1996 har samtliga *mindre och medelstora högskolor tilldelats kraftigt ökade och permanenta forskningsresurser* (prop.

1996/97:1 utg.omr.16, bet. UbU1, rskr. 100). I budgeten för år 1998 ökades dessa resurser ytterligare, och regeringen redovisade i budgetpropositionen att dessa högstskolor utöver anslagen på statsbudgeten kunde påräkna betydande medel från forskningsstiftelserna (prop. 1997/98:1 utg.omr. 16, bet. UbU1, rskr. 108). Hur stora resurser som ytterligare kan tilldelas de mindre och medelstora högstskolorna i framtiden måste bedömas i perspektivet av tillgängliga totala resurser och av de skilda behoven inom utbildnings- och forskningsområdet som helhet. Något underlag för detta föreligger inte nu.

Utbildningsutskottet anser mot denna bakgrund att arbetsmarknadsutskottet bör avstyrka motion 1997/98:A47 yrkande 17.

Av samma skäl förordar utskottet också att arbetsmarknadsutskottet avstyrker motionerna 1997/98:A48, 1997/98:A50, 1997/98:A52 och 1997/98:A58 om *fler utbildningsplatser till vissa lärosäten*.

Studiestöd

Frågan om förändringar i studiestödssystemet i regionalpolitiskt syfte är enligt utskottets mening för tidigt väckt. Regeringen har aviserat ett förslag under nästa riksmöte till nytt studiestödssystem. Detta bör avvaktas innan riksdagen tar någon ställning till om förändringar i linje med vad som förutskickas i motionerna 1997/98:A21 yrkande 10 och 1997/98:A47 yrkande 26 skall utredas.

Utbildningsutskottet anser således att arbetsmarknadsutskottet bör avstyrka de nämnda motionsyrkandena.

Övrigt

Utskottet anser inte att riksdagen har underlag för att ta ställning till om *Kvinnouniversitetet i Västernorrland* skall tilldelas statligt stöd. Det bör enligt utskottets mening ankomma på regeringen att efter ansökan från Kvinnouniversitetet pröva frågan och avgöra inom vilket utgiftsområde och från vilket anslag ett sådant stöd i så fall bör lämnas. Utskottet har inhämtat att någon ansökan om stöd från Kvinnouniversitetet i Västernorrland inte har inkommit till Utbildningsdepartementet. Däremot har Kvinnouniversitetet med stöd från Länsstyrelsen och Länsarbetsnämnden i Västernorrland genomfört två EU-projekt för att stärka arbetslösa kvinnor. En utvärdering av ett av dessa projekt genomförs för närvarande och skall redovisas i maj till Länsstyrelsen. En ansökan om medel för nya sådana projekt har nyligen behandlats av regeringen efter handläggning i Arbetsmarknadsdepartementet. Regeringens beslut har ännu inte expedierats.

Utbildningsutskottet förordar att arbetsmarknadsutskottet avstyrker motion 1997/98:A60 yrkandena 1 och 2.

Stockholm den 15 april 1998

På utbildningsutskottets vägnar

Beatrice Ask

I beslutet har deltagit: Beatrice Ask (m), Bengt Silfverstrand (s), Eva Johansson (s), Ingegerd Wärnersson (s), Agneta Lundberg (s), Torgny Danielsson (s), Ulf Melin (m), Ola Ström (fp), Tomas Eneroth (s), Britt-Marie Danestig (v), Majléne Westerlund Panke (s), Hans Hjortzberg-Nordlund (m), Gunnar Goude (mp), Inger Davidson (kd), Nils-Erik Söderqvist (s), Catharina Elmsäter-Svärd (m) och Marie Wilén (c).

Avvikande meningar

1. Ola Ström (fp) anför:

I en allmän mening råder det enighet mellan regeringen, utskottsmajoriteten och Folkpartiet om *utbildningens betydelse inom regionalpolitiken*. Jag anser emellertid att det är en brist att det fortfarande saknas en flexibel och väl utvecklad lärlingsutbildning. En sådan bör finnas som ett eget program i gymnasieskolan, och skolan och arbetslivet bör dela på ansvaret för utbildningen. Regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag i enlighet härmed. Jag anser också att distansmetodik bör utvecklas inte bara för gymnasiala studier för vuxna utan också för elever i gymnasieskolan, så att de själva kan välja inriktning för sina studier utan att för den skull tvingas till tröttsamma bussresor till närmaste gymnasieort. Vad jag här har anfört anser jag att arbetsmarknadsutskottet bör föreslå riksdagen att med anledning av motionerna 1997/98:A33 yrkande 7 och 1997/98:A429 yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna.

2. Marie Wilén (c) anför:

Vid fördelningen av de år 2000 tillkommande 15 000 högskoleplatserna anser jag att särskild vikt bör läggas vid satsningar på distansutbildning. Att som regeringen sätta *antalet platser för distansundervisning* till bara 1 500 är enligt min mening en alltför låg ambitionsnivå. Jag anser att arbetsmarknadsutskottet bör föreslå riksdagen att med bifall till motionerna 1997/98:A21 yrkande 11 och 1997/98:A427 yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna vad jag här har anfört.

Det bör ingå i *högskolans ansvar* att även anordna utlokaliserad utbildning. Regeringen kan ge detta som ett särskilt uppdrag. Utbildningen kan finansieras antingen i särskild ordning eller med öronmärkta resurser inom resurstilldelningssystemet. Resurstilldelningssystemet måste ses över så att distansut-

bildningen underlättas. Jag förordar att arbetsmarknadsutskottet föreslår riksdagen att med bifall till motionerna 1997/98:A21 yrkande 12 och 1997/98:A460 yrkande 20 och med anledning av motion 1997/98:A47 yrkande 12 som sin mening ge regeringen till känna vad jag här har anfört.

När det gäller *lokala studiecentrum* anser jag att mer behöver göras för att stimulera och utveckla sådana centrum på landsbygden med möjlighet till distansutbildning. Detta anser jag att arbetsmarknadsutskottet bör föreslå riksdagen att med bifall till motion 1997/98:A21 yrkande 13 som sin mening ge regeringen till känna.

Frågan om förändringar i studiestödssystemet i regionalpolitiskt syfte har inte utretts av Studiestödsutredningen. Jag anser inte att det finns någon anledning för riksdagen att nu avstå från att begära en sådan utredning. Detta förordar jag att arbetsmarknadsutskottet föreslår riksdagen att med bifall till motion 1997/98:A21 yrkande 10 och med anledning av motion 1997/98:A47 yrkande 26 som sin mening ge regeringen till känna.

3. Britt-Marie Danestig (v) anför:

Det är angeläget med en utbyggnad av distansutbildning och decentraliserad utbildning i linje med regeringens förslag. Jag anser dock att *antalet distansutbildningsplatser* är alltför snålt tilltaget. Det borde snarare vara minst det dubbla. Detta anser jag att arbetsmarknadsutskottet bör föreslå riksdagen att som sin mening ge regeringen till känna med bifall till motion 1997/98:A47 yrkande 13 och med anledning av regeringens förslag.

Jag anser att en modifiering av resurstilldelningssystemet till grundläggande högskoleutbildning för att främja distansutbildning är angelägen och brådskande. Den nuvarande ordningen är snarast ägnad att hämma *högskolornas* benägenhet att ta sitt *ansvar för distansutbildningen*. Vad jag här har anfört förordar jag att arbetsmarknadsutskottet föreslår riksdagen att ge regeringen som sin mening till känna med bifall till motion 1997/98:A47 yrkande 12 och med anledning av motionerna 1997/98:A21 yrkande 12 och 1997/98:A460 yrkande 20.

Riksdagen bör enligt min mening begära att regeringen återkommer med förslag till utveckling av *fasta forskningsresurser vid de mindre och medelstora högskolorna*. Det är nödvändigt att satsa på dessa högskolor för att satsningar i glesbygd skall ge utdelning. Jag förordar alltså att arbetsmarknadsutskottet tillstyrker motion 1997/98:A47 yrkande 17.

Med hänsyn till glesbygdens behov av ett allsidigt näringsliv och fler kunskapsintensiva företag anser jag att tanken på *avskrivning av del av studieskuld* för dem som bosätter sig i regionalpolitiskt prioriterade områden, t.ex. i stödområde 1, är intressant. Den utreddes inte i Studiestödsutredningen, som avses ligga till grund för regeringens aviserade förslag till nytt studiestödssystem. Därför finns det enligt min mening ingen anledning att riksdagen nu avstår från att begära att den utreds. Således förordar jag att ar-

4. Beatrice Ask (m), Ulf Melin (m), Hans Hjortzberg-Nordlund (m) och Catharina Elmsäter-Svärd (m) anför:

Informationstekniken har kapacitet att, oavsett utbildningsstadium, erbjuda den enskilde utbildning på villkor som denne själv definierar. Utbudet av utbildningar på nätet kommer att kunna bli mycket stort. Vi är övertygade om att marknaden kommer att stå för utvecklingen utan statlig medverkan. Därför anser vi att riksdagen inte skall godkänna inrättandet av ett statligt utvecklingscentrum för IT-baserad distansutbildning. Utbildningsmyndigheterna bör i öppen konkurrens upphandla de tjänster som respektive myndighet finner nödvändiga. De av regeringen föreslagna resurserna för utvecklingscentrum respektive platser bör i stället utgöra en del i myndigheternas upphandlingskapacitet. Vi anser att arbetsmarknadsutskottet bör föreslå riksdagen att med avslag på regeringens förslag om *delegation och utvecklingscentrum* och med bifall till motion 1997/98:A20 yrkande 5 som sin mening ge regeringen till känna det vi här har anfört.

5. Britt-Marie Danestig (v) och Gunnar Goude (mp) anför:

Vi anser att det finns skäl att invänta DUKOM:s slutbetänkande innan formerna för *utvecklingscentrumet* och dess placering beslutas och uppdraget till *delegationen* definieras. Riksdagen bör nu avslå förslaget att placera utvecklingscentrumet i Härnösand. Regeringen bör återkomma med förslag om uppdrag till delegationen när DUKOM har presenterat sitt slutbetänkande. Vad vi nu har anfört anser vi att arbetsmarknadsutskottet bör föreslå riksdagen att med avslag på regeringens förslag och med bifall till motionerna 1997/98:A47 yrkandena 14 och 15 samt 1997/98:Kr24 yrkande 7 ge regeringen som sin mening till känna.

6. Gunnar Goude (mp) anför:

Liksom regeringen anser jag att en satsning på de mindre och medelstora högskolorna är ett viktigt medel för att skapa regional tillväxt. En alltför intim koppling mellan högskolan och näringslivets kortsiktiga intressen bör dock undvikas. Regionens *högskola* skall själv ta *ansvar för* utbudet av *distansutbildning* i sin region. Det fordrar en strategisk genomgång tillsammans med kommunerna i upptagningsområdet av möjligheterna att utveckla en kvalificerad utbildning via IT-lösningar eller i andra former. Det jag nu har sagt anser jag att arbetsmarknadsutskottet bör föreslå riksdagen att med bifall till motion 1997/98:A54 yrkande 14 ge regeringen som sin mening till känna.

Jag anser att *Kvinnouniversitetet i Västernorrland* är ett lovvärt exempel på initiativkraft hos människorna i en region som sedan länge har varit utsatt för nedgång i befolkning och sysselsättning. Fortfarande finns det mycket kvar av gamla värderingar som gör att kvinnor hålls tillbaka. Riksdagen bör enligt

min mening ställa sig bakom förslaget i motion 1997/98:A60 om medel till Kvinnouniversitetet. Arbetsmarknadsutskottet bör alltså tillstyrka motionen.

1997/98:UbU6y

Elanders Gotab, Stockholm 1998